

nyai lelkesítő kör szervezése. 7. Az esperességi gyűlésre kiküldöttek választása. 8. Folyó ügyek. 9. Választások.

Roosevelt Tivadar magyar földön

— A határtól Budapestig. —

— Kiküldött tudósítójától. —

Budapest, április 18.

Ha a riport formája nem kötelezne némileg, akkor szeretném a tudósításom fölül írni határozott, kemény vonásokkal: Roosevelt. Semmi egyebet, csak ezt a kezdetén mélyen hangzó, a végén lágyan, szinte puhán a messzeségekbe kicsengő nevet. És gondolnám, hogy láttára a kilencz tömör betűnek ugyanaz kél az olvasó képzetében, ami az enyémben: egyenes, lelkes vonásokkal megfestett képe egy vállas, erős férfiúnak művészi fekete kovácsolt vaskeretben.

Ilyennek képzeltem őt mindig: tömörnek, keménynek, s amikor tegnap szemben álltam vele, megállapítottam, hogy a fantáziám nem tévedt vonalnyit sem.

Nem szerény ember, mert a szerénység tettetett valami, az alakoskodás pedig tőle távol esik. A szerénységhez hajlékonyság, lágyág kell, az sem a gesztusaiban, sem a szavaiban nincs. Keresem a rekeszt, ahová beskatulyázhatnám: nem lelem. Maga a természetes ember, aki azért ilyen egyszerű, mert hite és meggyőződése, hogy annak, ami van, így kell lennie. És mert ezt hiszi, nem fordítja ki azokat az érzéseit, amelyek konstatálnák a rendkívüliségeket. Nem fordítja ki a büszkeséget, mondván: ez lettem, ez vagyok én s nem fordítja ki a szerénységet, amely még hasagóbban hirdetné: én, Amerika ura, népek bálványá!

Ember abban az értelemben, amelyet így tollal visszaadni nem lehet, aminek a sejtése teljesen meghatározatlanul csak akkor bujkálhat az emberben, ha többször beszélt vele, ha látta apró magyar vasuti állomásokon várakozva, ha megfigyelte, hogy beszél a méppel, hogy csapja a fejébe a kalapját, hogy néz meg egy szép jegenyefát, egy borzas kutyát és látja a szemét, amely elkalandozik, mert a koponya, amelyben ül, valamire gondolt, de olyan egyszerűen, mint egy hivatalnok, aki otthon felejtett valami apróságot. Ezen a hullámvonalon keresztül bukácsolya egyszer csak jelentkeznék a póz, beállna a magáról megfélemezés pillanata és elárulná az embert. De nem áll be és ez a tüpróbája az őszinteségnek.

Csodálatos ember, mert nincs rajta megcsodálni való. Valami titkos, lefojtott erőfolyam árad belőle, amelyet megérez mindenki, aki a közelében áll. De senkise látja, hogy ez a delej sugárzik belőle, se a mozdulata, se a beszéde nem olyan élénk és lenyűgöző, hogy az ember behódolna neki, mint a történelem akárhány virtuóz szélhámosának. A mozdulatai rövidek, de nem kemények, a beszéde pedig rettenetesen tagolt. Szaggatottan ropog a fogai közt a szó, az egyes szókat ketté tőri és egy-egy fél szó után pillanatnyi paúzákat tart. A szónoklásán, amely nem szónoklás, meglátszik, hogy rengeteg területet elfoglaló százezreknek szokott beszélni olyan tagolással, amelyenél nagy, öblös hanghordozó kürtökből szól bele a tengerész, aki a tőle távol siető hajóra küld üzenetet.

Egész viselkedésén meglátszik, hogy nem zseniális ember, úgy értem, hogy nem olyan ember, aki a semmiből egy csodálatosan hatalmas ivben szökken föl. Masszív rétegeképződés, amelynek minden egyes vonala megingathatatlanszilárd alapra rakódott le.

Amíg a közelében tartózkodom, keresem az érvényesülése titkát. Hiszen hozzá hasonló okos emberek, erélyes emberek, tanult koponyák akadnak szép számmal, mégis miért ő és mi által ő? És ennyire?

Törtető nem volt soha. Nem ravasz, nem fölületes. Nem yankee, aki kész kulturála

csöppent bele és csodálatos sviháksággal tudja úgy feltüntetni a dolgokat, mintha ő volna a kultura megteremtője: nyugodt hollandus, jó megalapozott, becsületos, hittell vallásos, ki nem térő, meg nem alkuvo. Még azt is kalkulálom, hogy határtalan szerénysége volt. Mac Kinlejt megölte egy revolvergolyó és ő automaticze lépett elő elnökké. Igen, de ez még mindig nem magyarázza meg az ezután következőket: a szinte csodálatos hatalmat, amelyet az Egyesült-Államok polgáira tudott gyakorolni és azt a példátlan ragaszkodást, amelyet iránta éreznek ezen az egész földön.

A sok impresszió közt egy kiválóan hatalmasat visz magával az ember, ha néhány szót beszélt az Egyesült-Államok elnökével. Azt, hogy igazi államfővel beszélt: emberrel, aki a gondjaira bizott népről olyan pontosan tud mindent, mint a jó kereskedő értékes portékájáról, aki tudja mi a nyomor, mi a zsarnokoskodás, aki kivágtatlanul olvassa el az ujságokat, aki maga fogalmazza a mondatait, maga helyezi el a jelzőit, aki minden aktát komolyan elolvas, aki inkább kereskedő és ügyvéd, mint katona, de aki katona is, ha az ügyvédnek már nincs szava és a kereskedőnek reszket a mája: aki komoly és szakértelemmel bíró főnöke annak a nagy üzletnek, amit ma államnak hívunk és nem a nevét és a rangját értékesítő elszegényedett mágán egy neki teljesen ismeretlen üzletkörű részvénytársaság élén.

Érzem, hogy fogyatékos a portrait, amelyet Rooseveltről papírra vetettem, de ezek voltak az első villanásszerű benyomásaim abban a pillanatban, amelyben Pozsonyban a szalonkocsi lépcsőjéről lelépett és felelt Brolly polgármester szavaira.

Bejár a vonat.

A pozsonyi pályaudvaron a pozsonyi urak várják az ex-elnököt. Pozsony utcáin pedig tengernyi nép. Gróf Apponyi Albert bekötött fejjel fogja üdvözölni vendégét, mert szombaton baleset érte és kibukott a kocsiból, amelyet kis leánya hajtott. A „Vérce” nevű lovacska egy pár méternyire elvonszolta az apró fölborult kocsit és ettől kékkelt a kegyelmes ur szeméjaja.

— Nem anarkista merénylet — szölt az ujságírókhoz, — ne ijedjenek meg az urak.

Nem is ijedünk meg, csak a hivatalos személyek vágnak aggódo arcot. Azt is csak addig, amíg egy ideges vasuti hivatalnok el nem kiáltja magát:

— Uraim, helyet, bejár a vonat.

És a pályaudvartól nem messze csakugyan föltünik a hatalmas testü, dombornamellü mozdony.

— Hurrá for Teddy — zugják az urak, akik ezt a mondást a tegnapi lapokból tanulták meg, de azért úgy fujják, mintha ezzel születtek volna. Nem lehet állítani, hogy Pozsony előkelőségei valami komoly meghatottsággal várták a hatalmas férfiut. A meghatottság megmaradt a kicsi csöndes falvaknak . . .

— Hurrá for Teddy — hangzik újra és a kocsi ajtajában megjelenik Roosevelt Tivadar. Kiváncsian megnézik, tudomásul veszik. Könnyü dolog volna, így amikor tudjuk, hogy kicsoda, csodálatos erőt, akarást magyarázni az arcába. Igazság szerint, ez nem nagyon látszik meg rajta, amikor hallgat. Csak ha beszédre nyílik az ajka és keményen ropogtatva, állandóan szélesre huzott szájjal, ugyszólván bele rugja a szót az emberbe, akkor érezni az energiát.

Brolly Tivadar, Pozsony polgármestere köszönti rövid magyar beszéddel, azután Jankovich Marezell volt országgyűlési képviselő szól angolul. Roosevelt mozdulatlanul áll, csak néha biccent egyet a fejével. Azután válaszol.

— Polgármester ur! Vendéglátó magyar barátaim! Igazán büszke vagyok, hogy itt lehetek ebben a történelmi nevezetességü országban. Mindig a legnagyobb mértékben érdeklödtem — mint minden intelligens embernek érdeklödnie kell — az önök országának története és fejlődése iránt.

Mint olyan embernek, aki az Egyesült-Államok nyugati részében a cowboyok között nőttem fel, különösen érdeklődöm kell az Árpád alatt bejött lovas nemzet rendkívüli életpályája iránt, mely őket a világ egyik történelmi nevezetességű nemzetévé tette. Van valami merészség, valami szabadság és lelkesedés a magyar jellemben, amely mindig imponált nekem. Köszöntöm önöket még egyszer és örülök, hogy itt lehetek körükben.

Bicczent a fejével, azután czvikkere mögül nyugodtan néz szét, várva, hogy mi lesz. A beszéd tolmácsolása következik harsány hangon és újra fölzug az éljen és a hurrá for Teddy.

Most a váróteremig vergődik Roosevelt, a fia és gróf Apponyi Albert, aki ott Kossuth Ferencz üdvözlését adja át és egyuttal közli az exelnökkel, hogy Kossuth Ferencz beteg lévén, nem jöhetett el. Utánuk báró Hengelmüller osztrák-magyar nagykövet, a felesége és kis leánya furakodik át nagy kinnal a sokaságon és végül mindenki boldog, aki elérte kocsiját vagy automobilját.

Roosevelt Hengelmüller bárónővel és a kis baronesszel helyezkedik el az automobilban, gróf Apponyi előre ül a sofför mellé. A másik gépkocsira a nagykövet és Roosevelt fia szállnak föl. Utánuk mi ujságírók „robogunk”, amennyire a pozsonyi fiakkerlovaktól telik.

Pozsony ünnepe diszben pompázik. A házakon zászlók lengenek, az ablakokból szőnyegek lógnak alá és azon a vonalon, amelyen a vendég halad, rengeteg ember ágaskodik, hogy egy pillanatra lássa Amerika leghatalmasabb fiát. Hurrázás és éljenzés tolmácsolja a rokonszenvet, amelyet Roosevelt gyakori kalapmegemeléssel köszön meg. Az ablakokból nők, férfiak integetnek az exelnök felé, aki a zsebkendőlobogtatásra barátságos kézmozdulatokkal válaszol.

Sokáig tart, míg az érdekes régi városor áthaladunk, de végre mégis csak leérünk a Dumához, azután arra az utra, amely Eberhard felé vezet. Mögöttünk tovább zsi bong a vasárnapi korzó s az emberek bizonyára kicsérélgetik impresszióikat. Elöttünk porzik az ut: a porfelhőbe két automobil siet, mögötte néhány fogat, amely Pozsony polgármesterét, főkapitányát és néhány városi tanácsosát viszi a város határáig. Ott elbueszik a városi tanács és indul vissza Pozsonyba.

Eberhardig.

Gróf Apponyi bírtokáig három falun kell áthaladnia az illusztris vendégnek. Az első falunak már látszik is a tornya. Főréy a neve a helységnek és a határában ott áll a bíró, ott várakozik a tüzoltótestület szerény zenekarával és remegve ott vár, tipeg fehér ruháskában a kis Geiger Janka, aki virágcsokrot fog átryujtani az előkelő vendégnek.

Roosevelt érdeklődve néz szét, szemügyre veszi az apró, tiszta házakat, az ünneplő öltözött népet és szeretettel néz a kis leányra, aki kicsit ijedten mondja el angol köszöntőjét, azután lángvörösen felel az exelnök hozzá intézett kérdéseire.

Csodálatos hangulat fogja meg a hallgatót, amely most már nem is ereszti el. Ezekből a primitív üdvözlésekből milyen más érzés árad! Ezek az emberek ismerik Rooseveltet és mondhatnám hálásan és meghatottan köszöntik. Az apró házak lakói tudják, ki Roosevelt, hiszen annyian jártak közülük odaát és a most is ott élőkől annyi hosszú levél érkezik ide a zsindeyes kis házak alá.

Roosevelt meghatottan köszöntö az üdvözlést és megígérte, hogy átadja honfitársainak.

— És adja át ezeknek a szegény embereknek az üdvözlését az Amerikában élő magyaroknak is — vágott itt bele egy budapesti ujságíró, mire az exelnök komolyan bólintott: — Igen, át fogom adni.

Gróf Apponyi egy kicsit kényelmetlenül érezte magát erre a megjegyzésre és intett a sofförnek, hogy induljon. A tüzoltóbanda rágyújtott valami nótára és az automobil elrobogott.

Szunyogdin is a tüzoltóság és iskolás-gyermekek állottak sorfalat, de a gépkocsi a lakosság lelkes éljenzése között megállás nélkül keresztülobogott a községen. Következő megállóhely Püspöki volt. Itt az iskola előtt volt a fogadtatás. Az iskolásgyerekek a Himruszszal fogadták, majd Tyukos János plébános mondott szép, magyaros üdvözlő beszédet, amelyben Rooseveltet három minőségben üdvözlötte. Mint hazájának nagy férfuját, aki annak jólétét és nagyságát mozdítja elő, mint odaszakadt honfitársaink igaz jóakaróját és végül, mint a világbéke egyik lelkes apostolát.

Ezt jelképezve három kis leány, három, piros, fehér és zöld színű csokrot nyújtott át.

Roosevelt itt is örömmel válaszolt:

— Különös örömmre szolgál, — mondta — hogy az ifjuságot, a tanítókat és lelkészeket itt együtt látom, amiből azt a meggyőződést merítem, hogy a gyerekeket nemcsak oktatják, hanem nevelik is és a szabadságszeretetét összekötik az erkölcsi törvény tiszteletével és a vallásossággal, ami a szabadság fentartásának mellözhetetlen kelléke.

Roosevelt szavait gróf Apponyi Albert tolmácsolta magyar nyelven s aztán kirobogtak a községből.

A község végén magyar specialitáshoz volt szerencséje Rooseveltnek: négy füstös-képű, rongyos cigány húzta keservesen.

Roosevelt Eberhardon.

Iskolásgyerekek sorfala közt fordult be az eberhardi kastély parkjába az automobil, amely gróf Apponyi Albert vendégét hozta. A grófnő az erkélyen várta vendégét, aki fürgén ugrott le az automobilról és egyenesen a kastély felé tartott, de utjában feltartóztatta gróf Apponyi György, gróf Apponyi Albert tizenkétéves fiacskája, aki angol beszéddel üdvözlötte a vendéget:

— Érezze jól magát mister Roosevelt, — mondotta a kis gróf; — érezze jól magát családi körünkben. Isten hozta minálunk.

Roosevelt kezét nyújtotta a fiacskának, azután felsietett a lépcsőn, és az ő nyomában a többiek: báró Hengelmüller, a báróné, a baroness és gróf Apponyi Albert, a házigazda. Az ismerkedés: leghamarabb a kis baroness esett tul, mert két percz múlva már künn játszott az erkélyen az Apponyi contszekkel. Roosevelt a szalonban mindenke előtt a kegyelmes asszonyt üdvözlötte, azután meghallgatta az eberhardiak üdvözlő beszédét, amelyre csak rövidesen felelt, mondván, hogy az embernek az az első kötelessége, hogy a szegényeket és a gyámoltalanokat pártfogolja, de ne úgy pártfogolja, hogy még szegénybebekké és még gyámoltalanabbakká tegye őket.

Hogy mint esett azután, azt csak gróf Apponyi előadásából tudjuk, mert mi nem mentünk be a kastélyba, nehogy egy teljesen családi kört megzavarjunk. Még Pozsonyban mondotta Apponyi: — Roosevelt nálam pihenni akar néhány órát, ezért hát sajnálatomra nem hívhatom meg az urakat a kastélyba, de azért vendégeim. Gondoskodtam, hogy Knau Antal barátomnál, az uradalmi intézőnél egy harapás hus, meg egy pohár jó bor várja az urakat, azután majd oda jövök én is és ott elmondom mi történik a kastélyban.

Ugy is volt. Beállítottunk Knau Antal uramhoz, aki negyvenhárom éve szolgálja az Apponyi grófokat és a derék öreg urnál alaposan nekiláttunk ételnek-italnak. Kedves házigazdánk és szeretetreméltó neje nem hiába kínálgatták a jó sonkát, omlós pogácsát, meg a jó bort, elfogyott ott minden. Még pohárköszöntő is volt. A fekete kávénál talált minket gróf Apponyi.

— Tessék engem czitromnak tekinteni, — kezdi — és kifacsarni.

Egyszerű kék utcai ruha van rajta, a fején kis utazó sapka, a kezében megyfapot, a kabátján a tulipán. És elmondja, hogy a fogadtatás után Roosevelt nem öltözött át, és nem öltözködött át senkisé, hanem csak egy hétköznapiasan ültek le az ebédhez.

Roosevelt jó étvágygyal evett és ugyanazt cselekedték a többiek is: Hengelmüller és a felesége, Nash Pál az amerikai főkonzul és a gyerekek.

Ebéd után a dohányzóba ment a társaság, ahol Roosevelt afrikai élményeiről mondott el egyet-mást és az ifju Apponyi György grófnak egy puskagolyót adott emlékül, azt a golyót, amelyikkel első elefántját leterítette. Nagyon megdicsérte a kis gróft szép angol beszédjéért és azt mondotta, hogy a fiából vasutast nevel. Már most tanulmányoznia kell a vasutakat és ezen a világkörüli uton van is alkalma elég.

Kértük Apponyit, hogy mondja el véleményét Roosevelttről.

— Oh, Roosevelt a koncentrált erő maga. Nagyra becsülöm ezt az embert, aki főleg energiájával és erejével imponál nekem. Továbbá ezzel, hogy a közéleti tisztességnek bajnoka. Egész karriérje nyilvánvalóan egyenesen a gasság és a korrupciók ellen való küzdelem volt. Ahogy a trösztök ellen harezolt, úgy harezolt minden más korrupció ellen is. Amak idején Newyork állam kormányzója volt Roosevelt. De vaskezé és kérlelhetetlen tisztessége annyi bajt csinált ott az embereknek, hogy mindenáron szabadulni akartak tőle. A szabadulásra pedig csak egy mód volt: Megválasztották Rooseveltet az Egyesült-Államok alelnökévé, nem is sejtve még azt, hogy ennek révén valamikor az Egyesült-Államok elnökévé lesz. Mondom, a legnagyobb polgár ez az ember, aki hazájának igazán a legnagyobb szolgálatokat tette meg, amiket csak egy polgár megtehet.

— Magyarországról mi az impressziója Rooseveltnek?

— Eddig még nem sokat láthatott az országból, ezek a falusi manifesztációk kétségteletlenül meghatótták. De ez még nem egész Magyarország és az sem Magyarország, amelyet Budapesten láthat, mert valljuk be őszintén, a főváros a legkevésbé tükre az országnak. Én azt szerettem volna és Rooseveltnek is az volt a terve, hogy titokban inkognitóban végignézz egy választási gyűlést.

— Igen, milyen érdekes lett volna például tegnap Sopronban.

— Hát mi történt Sopronban?

— Tisza Istvánt záptojásokkal dobálták meg.

— Már megint? Csunya dolgok ezek és éppenséggel nem hasznosak. A záptojás nem politikai érv. Az erőszak nem politikai fegyver. És akik Tiszát megdobálják, mindenestre éretlen politikusok.

— Pedig milyen mérsékelten beszélt tegnap Tisza Sopronban.

— Ő már Nagyváradon mérsékelten beszélt. Egyáltalán nem lehet kifogásunk a hangja ellen, csak egyetlen egyszer vetette el a súlykot, amikor a nemzetiségi oktatásról beszélt és az én radikális nemzeti oktatási irányzatomat kritizálta le. De amikor ezért Goldisék köszönetet szavaztak neki, észrevette magát. Általában nagyon tisztességes hangon viszi a kampányt gróf Tisza István.

Itt hirtelen elhallgatott, mert látta, hogy ezt is jegyezzük.

— Oh, kérem, ez nem megírni való, ez magánbeszélgetés és nem tartozik a mai látogatásra.

Igaz, hogy ez respektálandó, de azért olyan érdekes, hogy meg kell írni. A gróf ur talán nem haragszik meg érte nagyon.

Gróf Apponyi Albert azután meghívta az ujságírókat parkjába, ahol egy kinematografus mozgófelvételeket készített rólunk. Tréfásan figyelmeztettük Apponyit a kinematografusra és elmondottuk neki, hogy ezzel a filmmel ezeket fognak keresni, mert hiszen Amerika minden városában meg fogják venni a mozgófényképszínházak és nálunk is érdekelni fog mindenkit.

— Jó lesz — jegyezte meg egyikünk — ha a kegyelmes ur perczentet kér ettől a fotografustól.

— Oh, azt meg is teszem, — felelte Apponyi. — Minden tisztességes keresetet szívesen vállalok.

— Hiszen a kegyelmes ur tegnap is szép pénzt kereshetett volna.

— Hogyan?

— Egyszerűen úgy, hogy minden lapnak megtelefonálta volna a balesetét és ha egy kicsit ügyes lett volna — még meg is interjúvolhatta volna Apponyi grófot.

— Ejnye, ejnye, erre nem is gondoltam, de köszönöm a jó tanácsot és ettől a moztistól mindjárt meg is kérem a perzentjeimet.

És a társaság nevetése közben oda is ment a fotografushoz és megkérte a perzenteket...

Eberhardról — Cseklészre.

Négy óra tájám indultunk Eberhardról Cseklészre. Az utunk széles Dunaágon visz keresztül, amelyen úgy jutunk át, hogy kosinkkal ráhajunk a kompra, amely lassan átszállít a tulsó partra.

A kis cseklézi állomás virágdiszben várja az előkelő vendéget. A stáció előtt Smeringa Oszkár jegyző üdvözölte Rooseveltet, kint a perronon pedig a kis Donáth Toncsika vágott ki formás verses köszöntőt.

Roosevelt nagyon meghatódott attól a kedves jelenettől.

— Végtelenül szeretem a gyerekeket, — mondotta — és itt Cseklészen azt látom, hogy erős férfiak mellett szép leányok és reményteljes gyermekek vannak. A gyermek a haza reménye. És te kis leányom, aki arra kértél, hogy vigyem el az amerikai gyerekeknek üdvözlődet, nem tudod talán, hogy olyan megbízást kaptál nekem, amelyet legszívesebben teljesítek. Az Amerikába szakadt magyarok azt szeretem legjobban, hogy nem felejtik el a régi hazát. Az a férfi, aki nem felejt el az édesanyját, mikor megnősül, jó férje lesz feleségének. Az a polgár, aki nem felejt el az édes hazát, jó fia lesz új hazájának.

Éljenzés és hurrá-kiáltások adták meg a visszhangot Roosevelt beszédére.

Azután hozzánk lépett az ex-elnök és mindegyikünkkel kezét fogott.

— Uraim, üdvözlöm önöket, akik az ország határáról kezdve kísérnek és kérem önöket, mondják el mindenkinek, hogy boldoggá tesz a fogadtatás és örömöm hártalan.

Pásztor Árpád, a pesti lapok tudósítói nevében üdvözölte Rooseveltet.

— Üdvözlöm önt, ezredes ur, — mondotta, — mint a világ legelső ujságíróját. Mi az ujságíró és az embert tiszteljük és szeretjük önben. Mi lelkesedéssel jöttünk ide, hogy önt ebben a diadalmenetben elkísérjük mindenfelé és mi magyar ujságírók arra kérjük, hogy jól nézzen itt körül nálunk és lássa meg azt is, ami szép és jó itten. Évek óta testvéreink ezrével szakadnak az ön hazájába. Kérjük önt, mi magyar ujságírók, hogy legyen nekik mindig barátjuk, pártfogójuk és viselje ügyüket mindig annyira a szívében, ahogy az igazi ujságírónak a szívében kell viselnie minden igaz ügyet.

Roosevelt szívélyes szavakkal válaszolt az üdvözlésre és elmondta mennyire tetszik itt neki minden.

— Ezredes ur, — mondtam én, — budapesti fogadtatása leirhatatlanul lelkes lesz. A közönség rajongva várja önt.

— Nagyon örvendek, hogy megismerhetem Budapestet, — felelte az ex-elnök.

Mielőtt vonatra szálltunk volna megkértük Rooseveltet, hogy a mai nap emlékére fotografáltassa le magát velünk.

— Örömmel, — felelte ő, — de úgy tessék rendezni, hogy ezek a kedves apróságok is rajta legyenek a képen.

És a cseklézi gyerekekre mutatott. Kezéssel ezután fölszálltunk a gyorsvonatra, amely Budapestre hozott.

Budapest és Roosevelt.

Roosevelt magyarországi látogatása Budapestet világeseménynyé avatta és a mi kedves, sokszor rosszakarattal agyonhallgatott fővárosunkra ráterelte az egész világ figyelmét.

A kulturálmok szimpátiájával dicsekvő

exelnök, az első amerikai államfő, aki magyar földön járt és ezt a látogatását felejthetlenné tette az a páratlanul lelkes, meleg és őszinte fogadtatás, amelyben *sehoh ezen a világon nem részesült*. De nem is lehetett ilyen őszinte szeretet osztályosa sehoh másutt, mint azon a földön, ahol az egyszerű polgárból személyes bátorsága, tudása és kiválósága révén 80 millió embert képviselő állam fejevé lett Rooseveltet, a polgárt — a magyar polgárság rokonérzéseivel halmozták el.

A külföldi, sőt a bécsi fogadtatás is, kimerült a pusztá udvariasságban, amely egy volt s talán leendő köztársasági elnöknek szólt. A mi lelkesülmi tudó népünk közvetlenséggel, tularadó és szinte testvériességgel menő rokonérzéssel üdvözölte Rooseveltben első sorban az embert, aki bennünket Amerikába szakadt véreink révén és azok által megtanult ismerni és szeretni.

A mi fogadásunk grandiózus voltát Roosevelt maga is, de különösen a kísérete számos alkalommal megerősítette. És a vendéglátó Budapest felkelése orkányszerűleg nyilatkozott meg a nyugati pályaudvaron. Orkánként, mely szinte azt a félelmet gerjesztette, hogy az orkán elnyeli és a szeretet súlyával szinte agyonnyomja Roosevelt Tivadart.

Zürzavar a nyugati pályaudvaron.

A gyönyörű vasárnap délután melege este hét óra körül záporosóba fulladt. Az elnököt váró nép szinte négy irányból furakodott a nyugati pályaudvar felé. A Teréz-körut, Lipót-körut, Váci-körut és Külső Váci-ut felől ezrenként hullámozott a nép a pályaudvar felé, mely esti világításában emelkedett ki az esernyőbrigádák tömegéből. Már a Podmaniczky-utcánál alig lehetett átjutni.

A rendőrök jó maguk tehetetlenek voltak a tolokodó emberekkel szemben, a lovasrendőrök pedig inkább veszélyeztették toporzékolásukkal a bábámszokók életét, semmint kellő távolságu mederbe tudták volna szorítani a kíváncsiak tömegét. Nagynehezen át lehetett vergődni az érkezési oldal rúcsos kerítése mögé, ahol előlről kezdődött a küzdelem a szabad utért, amit időközben élelmes, Roosevelt-képeket áruló rikkancok álltak el.

Végre a perronra jutottunk, ahol zür-zavaros pánik uralkodott. A fogadtatást a legbotrányosabb módon rendezték a rendező urak, amennyiben sokkal több meghívót bocsátottak ki, mint a mennyit az érkezési oldal keskeny aszfaltja megbir. Vagy 3000 ember tolongott és morajlott. A főváros küldöttségén, az amerikai kolónia tagjain, az ujságírókon és egy csomó mindenüvé befurakodó rendet zavaró kellemetlen alakon kívül a rendőrség tulságos nagy számban bocsátotta be képviselőit a perronra és ők tülekedtek a legjobban, ahelyett, hogy a rendet fenntartották volna. Az egyetemi énekaroknak már nem jutott hely. A lelkes ifjakat, akik szabadsághimnuszszal akarták köszönteni a szabadság kiváló hőst, nem engedték a perronra. Pedig jóelőre bejelentették részvételüket. *Bárczy* István polgármester utasította a rendőröket, hogy a fehérsapkásokat *távolítsák el*. Ez meg is történt. A fiatal emberek odakint elkezeredetten tüntettek a polgármester ellen.

Bent, a perronon, ezalatt *botrányos dolgok történtek*. Több mint ezer embert szabadtották rá a kötelességüket teljesítő funkcionáriusokra, akik egy pillanatig se voltak képesek a helyükön maradni. *Bárczy* polgármester, *Marx* János államvasuti elnökigazgató, *Boda* főkapitány, gróf *Szápáry* Pál, *Decsényi* üzletvezető kétségbeesetten várták a fejleményeket. Attól kellett félni, hogy az első sínjáron berobogó gyorsvonat egyszerűen elsöpri a perron szélén tolongó, hullámozó tömeget. A rendőrök elvesztették a fejüket, nem huztak kordont s hiába volt a komoly elemek minden igyekezete, — a perronra szabadtott sokaság minden rendet fölborított. Égő szívarral a szájukban lökdösődtek a férfiak, hatalmas tükkkel a kalapjukban tolongtak a nők. Egyik-másik kíváncsi apróbb sérülést is szenvedett. E sorok írója például két rendőr közé került, akik rettentő kíváncsisággal néztek jobbra-balra s ezenközben állhatatosan nyomták a kettejük közé jutott szerencsétleneket.

Itt van Roosevelt!

Méltóságos, fáradt pöfékeléssel siklott be a bécsi gyorsvonat. A türelmetlen várakozók egyre keresték, hol a szalonkocsi, melyben Rooseveltnek iennie kell. Már a mozgóposta elvonulása után ki-főrt a lelkesedés:

— Éljen! Hurrá! Hurra for Teddy! Éljen! Hurrá!

S a postakocsi után kapcsolt, zöldre festett szalonkocsiban feltűnt Roosevelt alakja. Háttal állott a várakozó helynek, azt hitte: a másik oldalon lesz a kiszállás. A láttára éljenző és hurrázó nép kiáltása felvilágosította a tévedésről. Kalapok, zsebkendők, esernyők, kis amerikai lobogók lengtek meg előtte.

Roosevelt rokonszenves arca csakhamar feltűnt az ajtó ablaka mögött, melyet a szolgálatára beosztott osztrák főkaluz nyitott ki. Az exelnök mögött rögtön feltűnt fia *Kernit*, Apponyi *Albert*, *Hengelmüllerné*, a Newyorkban székelő osztrák-magyar nagykövet neje és kis leánya.

A vonat minden kocsijának tetejét kíváncsi vasutasok s néhány ügyes néző népesíti be. Az éljen és a hurrá nem akar megszűnni.

Végre leléptek a lépcsőn. Először a miniszterelnök titkára, dr. *Bárczy* István tolmácsolta a kormány üdvözlését. Azután *Bárczy* Istvánnal, a polgármesterrel szorított kezét *Roosevelt*, aki a neki bemutatott *Boda* Dezső főkapitánnyal váltott barátságos szavakat. Most *Bárczy* István, a polgármester akart beszélni, de nem jutott szóhoz a rettentő zsvajtól.

— Csend! Halljuk! Halljuk! — kiáltották mellette.

Végre hozzáfoghatott. Lassan, szótárogoltan mondta el az angol üdvözlést.

Majd *Roosevelt* hajadon fővel, igen határozott, hangon, ropogós amerikai kiejtéssel a következő gyönyörű beszédet mondta:

— Polgármester ur, házigazdám és magyar barátaim! Köszönöm az ön szives üdvözlését, aminthogy köszönettel fogadom a miniszterelnök ur kitüntető üdvözlését is. Csodálom, hogy a polgármester ur olyan kitűnően beszéli az angol nyelvet. Szeretném, ha én is tudnék magyarul, hogy egyenesen az anyanyelvén fordulhassak a közönséghez, amely kitüntető szivességgel és lelkesedéssel fogad engem. Polgármester ur, amióta átléptem az ország határára, bámulatraméltó módon fogadott az önképe. Ugy éreztem magam, mint ha otthon volnék. Nemcsak szivesség, de szeretet is árad ki abból a magyarországi fogadtatásból, mely a királyi főváros fogadtatásában kulminált.

A polgármester ur úgy üdvözölt engem, mint a magyarok barátját. Én hozzátehetem ehez, hogy nemcsak barátja, de régi bámulója is vagyok a magyar népnek. És amikor ezt mondom, jelenti ez egyuttal azt is, hogy barátja vagyok a szabadságnak, a bátorságnak és az igazságnak is, mert úgy tudom, hogy Magyarország népe mindenkor a legszabadságszeretőbb népek közé tartozott. (Hurrá! Hurrá!) Mindig érdeklődtem ez iránt a szép és nagy ország iránt, amint minden intelligens embernek érdeklődnie kell ennek az országnak imponáló történelme iránt. Mint olyan ember, aki az Egyesült Államok nyugati részében éltem, érteni és értékelnit tudom ez ország egykor pásztorkodó, majd lovas nemzetét és érdeklődtem az ország fejlődése iránt, melynek népe Árpád lóteremtett ivadékaiból vedlett át a nyugat legintelligensebb népévé. Ismételtlen mondom, hogy mélyen megindít és meglep ez a barátságos, kitüntető fogadtatás és őszintén megvallom, nem találom kellő szavakat hálám, szeretetem és tiszteletem kifejezésére. Éljen Magyarország!

Roosevelt életveszélyben.

Most a főkapitány kiadta a jelszót: indulás, utat! De a közönség keresztül törte a kordont a Roosevelt fiával együtt életveszélyes tolongás közepette volt. Óriási káosz támadt. Az embergomolyag közepén összeszorítva, meggyötörve állt Roosevelt, illetőleg nem is állt, hanem szünetlenül forgott a saját tengelye körül, mert az emberörvény sodorta magával. Egy kis lányt, aki virágcsokrot akart neki átadni, majdnem agyon-taposták. A lányt Roosevelt karonfogta és úgy huzta maga után, hogy ott ne maradjon.

Az egész gyalázatos fogadtatás mindössze néhány pillanatig tartott, de annál gyilkosabb volt. Kint a királyi várószoba külső ajtaja előtt

állt Szápáry Pál automobilja. Roosevelt nem ment, — egyszerűen odasodorta a tömeg. Végre fölsegítette néhány markosabb legény, mellé ült a fia és Szápáry. Mielőtt azonban a lépcsőre tette volna a lábát, Kerens bécsi amerikai nagykövet egyszerre igazi amerikai nyelven szólalt meg. Nevetve szól az elnökhöz, ez hátra nézett s nevetve fogtak kezét egymással. Itt üdvözölte Rooseveltet Nagh budapesti főkonzul is.

Az automobil aztán folytonos hurrázás közt tovagördült a Váci-körut felé a Deák Ferenc-utcán át a Hungária-szállóba. Csak miután a tömeg oszlani kezdett: szállt le a vonatról Hengelmüller és családja. A közönség tudta rólok, hogy kicsodák, barátságosan és éljenzve üdvözölték őket.

Az agyonbeszélt Rooseveltt.

Roosevelt világméretű utjában magával hozott egy átoknak beillő ódiomot a vadásztársolyában: a beszédkenyszer átkát.

Csak a kíséretében levő amerikai újságírók tudnák megmondani, hogy hány beszéddel támadtak neki utja alatt s hogy mennyi viszonzással kellett szolgálnia. Erről fogalmat alkothatunk, ha aránylagosság szempontjából Rooseveltt utját Pozsonytól Budapestig bezárólag vesszük alapul. A polgármester a miniszterelnöki titkár, az állomásfőnök, a szállodaigazgató, mindenki szónoklatbók-rétába köti nagyrabecülésének virágait. És a derék roughrider ezredes, a napbarnította Teddy, a kedves exelnök mindenkinek és mindenhol tud valami kedveset, talpraesettét mondani.

Az elnök környezete szinte féltette Rooseveltt, hogy ha ez így tart, akkor a málhahordó, ki bőrdíjait cipeli fel a szállóbeli lakására, beszéd kíséretében teszi le a csomagokat. A szobaleány beszéddel veti meg az ágát, a pinczér beszéd közben szolgálja fel a luncche-öt. Szóval mindenki beszéddel kinozza agyon a tulajdonképen szórakozásból utazó exelnököt. Szerencsére a beszédjárvány nem váltott annyira veszedelmessé, de kíséri utjában Roosevelttet s valószínűleg csak akkor fog véget érni, ha végre amerikai otthonába érve családja körében kipihenheti utazásának fáradalmait és boldogan mondhatja:

— Végre egyedül!

A Hungáriában.

A Hungária-szálló bejáratánál nagy közönség csoportosult. Elsőnek Rooseveltt fia szállt ki, majd maga Roosevelt. Burger Károly, a szálló igazgatója néhány szóval üdvözölte vendégét, aki kezét szorította vele. Rooseveltt fölment az első emeleten lévő lakosztályába, a 111. számú szobájába tért. Tizenegy óra huszonhét perc kor csavarta le a villamos lámpát. S aztán lefeküdt aludni.

Hétfőn reggel.

Rooseveltt nyolcz óra után néhány percczel kelet föl, behívatta a titkárát és meghallgatta Laughlin ur jelentését. A titkár még benn volt Roosevelttél, mikor négy amerikai távirat jött az illusztris vendég címére, mind a négy New-Yorkból.

Rooseveltt látogatói.

Gróf Serényi Béla földművelési miniszter megbízásából dr. Németh József miniszteri osztálytanácsos jelentkezett Rooseveltt Tivadarnál, aki a tanácsost két évvel ezelőtt Washingtonban is nagyon szívesen fogadta. Dr. Németh Józsefet akkor a kormány tanulmányuttra küldte Amerikába, az utjáról könyvet is írt és a könyv egy példányát most átadta az ex-elnöknek.

Az osztálytanácsos a földművelésügyi miniszter nevében meghívta Roosevelttet, hogy látogassa meg holnap a bábolnai ménésbirtokot. Az ex-elnök a meghívást nagy örömmel fogadta.

Rooseveltt a miniszterelnöknél.

Háromnegyed tízkor gróf Apponyi Albert megjelent a Hungáriában és meglátogatta Roosevelttet Hengelmüller nagykövetet. Vagy egy negyed óra hosszat tartott gróf Apponyi látogatása, utóbb lement a hotel előcsarnokába, ahol diszes és nagy közönség köszöntötte óváczióval.

Kinn az utcán akkor már két automobil várta az illusztris vendéget és kíséretét. Az első kocsi

— a 8-as számúba — Rooseveltt szállt be fiával és Hengelmüller nagykövettel. Ezt az autót gróf Szápáry Pál személyesen vezette. A két auto felsietett a Várba, ahol Rooseveltt előbb József főhercegnél, aztán pedig gróf Khuen-Héderváry miniszterelnöknél adta le a névjegyet.

Mikor Rooseveltt megérkezését bejelentették gróf Khuennek, a miniszterelnök azonnal félbeszakította a miniszteri tanácskozást és előkelő vendége fogadására sietett. Rooseveltt és a miniszterelnök csakhamar megjelent a miniszterelnöki palota erkélyén, amikor az egybesereglett emberek megéljenztek az exelnököt. Rooseveltt hosszan nézte a környéket és látszólag gyönyörködött a szemei előtt elterülő panorámákon.

A királyi várban.

Azután Rooseveltt a társaságában levő urakkal átment a királyi várpalotába, ahol dr. Bárczy István miniszterelnöki titkár és Szegedi-Maszák Aladár kormánytanácsos kalauzolásával megtekintették a királyi várpalotának előbb az új szárnyát, majd a régijt.

Roosevelttnek a pompás gobbelinek és képek nagyon megtetszettek és az azokról mondott véleményében nagy tájékozottságot árult el a magyar történelmi eseményekről. A programba az Erzsébet-muzeum megtekintése is bele volt véve, de arra már nem jutott idő.

A képviselőházban.

A Ház főbejárata elé pontban tizenkét órakor robbogott a gróf Szápáry Pál szürke automobilja, amelyben Bárczy István miniszterelnöki titkár és Laughlin titkára kíséretében jött a parlamentbe Rooseveltt Tivadar.

— Hurrá! Éljen! — Éangzott az egybegyűlt tömeg ajkáról.

Rooseveltt a cizillierét lengette az éljenző néptömeg felé. Az ex-elnök felöltő nélkül volt, szalonkabátban, sötét csikos nadrágban és lakkcipőben. Amint a lépcsőkön felment, a főkapu bolthajtása alatt Zlinszky István volt képviselő, háznagy, üdvözölte Roosevelttet.

Rooseveltt rövid néhány szóval köszönte meg az üdvözlést, mire az egybegyűlt nagy éljenzése közben, a diszes, nagy lépcsőkön felment a kupolacsarnokba. Az interparlamentáris csoport tagjai ekkor már együtt voltak és Roosevelttet nagy éljenzéssel fogadták.

A kupolacsarnokban gróf Apponyi Albert fogadta Roosevelttet. Elsősorban ő üdvözölte Roosevelttet, néhány szót váltott vele, aztán az interparlamentáris csoport tagjai félkörbe helyezkedtek. Apponyi Albert előlépett és a következő szép angol nyelvű beszédben köszöntötte Roosevelttet:

Mister Roosevelt! Különböző oka van annak, hogy a magyar interparlamentáris békekonzferencia tagjai érdeklődtek Ön iránt és szívélyes istenhozzátod kívánnak Önnek mondani ezen épület falai között. Hogy ezzel kezdjem, személyes okaink is vannak erre, azért a szívélyes fogadtatásért, amelyben a Fehérházban Ön bennünket abban az időben részesített, amikor hat évvel ezelőtt interparlamentáris konzferenciát tartottunk Amerikában. Ha élvél ezelőtt elmentünk az Északamerikai Államok elnökéhez, hogy arra kérjük, hogy egy újabb nemzetközi béke konzferencia összehívását kezdeményezze, amely befejezhesse azt a munkát, amelyet az első hági konzferencia megkezdett. Kérésünkre Ön igenlőleg felelt, minden diplomáciai habozás nélkül. Nem az Ön hibája, hogy a második konzferencia nem vezetett a remélt sikerhez. Későbbben az Ön energikus intervenciója megállította a borzasztó vérontó háborút. Ezen dicső munkájáért tisztelet veszi Önt körül az egész világ: előtt; az Ön érdeme el van könyvelve abban a nagy könyvben, amelyet a csillagok fölött rólok vezetnek. (Élénk éljenzés.)

Rooseveltt ur! Mikor ön, aki egyszerű polgára az Egyesült Államoknak és semmi több, egész Európán keresztül olyan fogadtatásban részesült, amely egy hatalmas nagy uralkodót illet meg, de amelyet nem minden uralkodó tudna elérni, tisztában lehet azzal, hogy ezt annak köszönheti, hogy az egész világ önben a legkiválóbb képviselőjét látja a közéleti erkölcsi tisztaságnak. Közbecsület és köztisztesség az egész világon egyenlő. Az ön személyiségének ez az oldala erősebben domborodik ki mindenütt, de ebben az országban talán még jobban, mint másutt, mert a mi történelmünknek dióhéjba

szoritott tartalma az erkölcsi erő győzelme az anyagi erőszak felett. A legszívélyesebben fogadott vendége ön ez országnak. Reméljük, Magyarország iránti szeretete még csak emelkedni fog azon idő után, amelyet itt töltött körünkben.

Erre Rooseveltt Tivadar a következőkben válaszolt:

Apponyi gróf és önök barátaim, mert önök azt mutatták, hogy barátaim, nem tudom eléggé kifejezni lelkesedésemet és hálámát azért a nagy lelki barátságért, amelyvel engem az önök nagy és gyönyörű országában fogadtak. Néhány évvel ezelőtt gróf Apponyi eljött az Egyesült-Államokba. Ha megengedik, úgy mondom, hogy szívemet rögtön megnyerte, mert beláttam, hogy ő ugyanazokért az eszmékért harcol, amelyekért én küzdöttem. Az én érzelmeimet Magyarország iránt egész röviden kifejezhetem.

Én nemcsak tisztelem Magyarországot és nemcsak szimpatizálok vele, hanem bámulója vagyok, mert tudom, hogy Magyarország történetében számtalan olyan tanítás van, számunkra és minden más nemzet számára, amelyeket megtanulnunk érdemes. Megtanulhatjuk a bátorság leckéjét, megtanulhatjuk a vas elhatározás és kitartás leckéjét. Uraim! Az egész civilizált világ adósa Magyarországnak az ő multjájért. Amikor Amerika még Európa méhében volt, Magyarország volt az a tényező, amely meggátolta a barbarizmus terjedését és amely a civilizált világ biztonságát őrizte. Az önök ősei az érdem, hogy azokat a támadásokat visszaverték, amelyek a nyugati kultúra ellen a barbarizmus világából intéztettek, mert az önök őseinek teste állította meg a barbarizmus haladását.

Én küzdöttem a szabadság elveiért, a jóság által temperált igazságért, az ember és ember közötti egyenlőségért, a közügyekben való feltétlen tisztességért és a polgárok szociális javaiért. Az én munkám alapja egy okmány, amely régiebb az amerikai alkotmánynál, de régiebb Árpádnál is: ez az okmány a decalogus — a tízparancsolat. Kerülünk kell egyrészt a reakcionáriusok törekvéseit, akik minden jónak előrehaladását meggátolni akarják de másrészt kerülünk kell azt, hogy félrevezettségünk a fantaszta által, akik lehetetlenségeket hajhászva, meghiusítják a lehető is. Ugy küzdjünk, hogy segítsünk a gyengébb testvérünkön. De ha segítséget adunk polgártársainknak, próbáljuk őket arra bírni, hogy segítsenek önmagukon. Ha valaki megbotlik, emeljük fel, mert nincsen senki közöttünk, aki ne botolhatna meg: nincs senki sem közöttünk, akinek nem lenne szüksége segítő kézre. Emeld föl, hogy ha polgártársad megbotlik, de hogy ha lefekszik, akkor hagyd őt fekvé, ne emeld fel, mert bizonyára nem érdemli meg a felemelést. Ezek az elvek vezéreltek engem. Ismételen köszönöm szíves üdvözlésüket.

Rooseveltt beszéde végeztével gróf Apponyi átnyújtott egy dobozt, amelyben az interparlamentáris konzferencia remekbe készült felirata volt.

Villásreggeli József főhercegnél.

József főherceg déli 1 órakor Rooseveltt tiszteletére dejeuner adott, amelyben résztvettek a főhercegen kívül József Ferenc főherceg, László főherceg, Theodora Rooseveltt, mr. Cermit Rooseveltt, gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, báró Hengelmüller washingtoni osztrák-magyar nagykövet, gróf Teleki Samu, gróf Zichy Kázmér, gróf Széchenyi László, Libits Adolf udvari tanácsos, jószágkormányzó, Roskoványi Dezső szolgálattevő kamarás, Kratochwill százados, Rákosi udvari titkár és Cander, László főherceg nevelője.

Rooseveltt Kossuth Ferencznél.

Rooseveltt ma délután 2 órakor Hengelmüller amerikai osztrák-magyar nagykövet társaságában látogatást tett Kossuth Ferencznél, a függetlenségi Kossuth-párt elnökénél. A látogatás 2-től 3 óráig tartott.

A látogatás egész ideje alatt élénk eszmecsere folyt úgy az amerikai, mint a magyar viszonyokról. Rooseveltt nagy melegséggel beszélt azokról az emlékekről, amelyet Kossuth Lajos látogatása Amerikában hagyott, megjegyezvén, hogy az öregebb emberek még ma is nagy lelkesedéssel szólnak Kossuth Lajosról és az ő amerikai utjáról. Rooseveltt nagy érdeklődéssel és sokáig nézte Kossuth Ferencz dolgozószobájában Kossuth Lajosnak arczképét és mellszobrát, amely Kossuth Ferencz műve.

Kossuth Ferencz az eszmecsere folyamán a legnagyobb elismeréssel szólott a volt elnök hivatalos működéséről, amelynek legmaradandóbb részét, kicsucosodását egyrészt abban látja, hogy Rooseveltt kezdte meg a hivatalos akciózt a milliár-

dok moralizálása érdekében, másfelől ő volt az első amerikai elnök, aki az Egyesült Államoknak, mint nagyhatalomnak a súlyát a nemzetközi viszonyokban affirmálta.

Roosevelt szavaiból kiviláglott, hogy teljesen ismeri a magyar viszonyokat és hogy nemcsak rokonérzettel viseltetik a magyar nemzet iránt, hanem nagy véleménynyel van Magyarország hivatásáról és jövő fejlődéséről.

Kossuth Ferencz sajnálatát fejezte ki, hogy nem vehet részt a volt elnök tiszteletére a Parkklubban adandó banketten, mivel megújult betegsége miatt nem tud lépcsőt járni.

A Mezőgazdasági Múzeumban.

Pontban délután 3 órákor érkezett meg Roosevelt automobilja a Mezőgazdasági Múzeum elé. Kiséretében Kazy József földművelésügyi államtitkár, Németh József miniszteri tanácsos és Széll Kálmán voltak. Az elnök automobilját követte gróf Hengelmüller nagykövet és Szápáry Pál, amelyen a grófon kívül dr. Bárczy István miniszteri titkár voltak. Csatlakozott még a kísérethez Láng Lajos volt miniszter és gróf Széchenyi László, valamint a fővárosi és a külföldi sajtó képviselői.

Az exelnököt Brandl Sarolta üdvözölte és kis csokrot nyújtott át neki.

— Régi jó ismerősök vagyunk — czélzott Roosevelt a tegnapi fogadtatásra, majd lekajolt és jobbról-balról czuppanós csókot nyomott a megszeppent leány arcocskájára.

Alig csillapult le a közönség éljenzése, amikor bemutatatták neki Sárosy Kapeller Ferenczet, a múzeum igazgatóját.

Ezután az igazgató és Széll Kálmán kalauzálása mellett megtekintette a kiállítást. Részletesen elmagyaráztatott magának mindent, érdeklődött a legapróbb gépszerkezetekről is, majd egy nagy cséplőgép szemlélése közben csodálkozva jegyezte meg:

— A magyar gépek, őszintén mondhatom, nagyon sok tekintetben még az amerikaiakkal is kiállják a versenyt.

Bemutatatták neki az intenzív gazdálkodáshoz szükséges felszereléseket, amelyeket Roosevelt a legnagyobb bámulat között nézett sorra végig.

Mindennel meg volt elégedve, minden a legnagyobb gyönyörűséggel töltötte el, úgy hogy távozásakor alig tudott csudálkozásának kifejezést adni.

Zala műtermében.

Jó fél óráig tartott szemléje a Mezőgazdasági Múzeumban, amikor Roosevelt és kísérete elhajtatatták Zala Györgynek, a kiváló szobrászművésznek István-ut és Stefánia-ut sarkán levő műtermébe.

Követte ide egész kísérete Szápáry Pál gróf kíséretével, akinek utközben megereedt az orra vére, úgy, hogy lakására kellett hajtania.

Az előkelő vendéget Zala György személyesen fogadta és kalauzolta végig műtermén. Roosevelt gyönyörrel nézegette Korvin és Jókai szobrait, majd annak a vágyának adott kifejezést, hogy látni szeretné a honvédszobor reprodukcióját.

Zala szolgált és ezzel az ex-elnök elé hozta a szobornak kicsinyített bronz-reprodukcióját. Roosevelt kezébe vette és perczekig csodálta a filigrán szoborművet.

Azután megkérdezte, nem láthatná-e Mikszáth szobrát. Igen sokat olvasott angol fordításban Mikszáthtól és egyik kedvencz írójának tartja.

Láng Lajos volt kereskedelemügyi miniszter bemutatatta Rooseveltnek Zala hugát és feleségét, akik a műterembe léptek a magas vendég üdvözlésére. Azután a társaság bevonult a szalonba, ahol hosszasan elbeszélgettek.

A Washington-szobornál.

Innen a városligeti Washington-szoborhoz hajtatattak. Azonban az eső olyan vehemenciával zuhogott, hogy Roosevelt ki sem tudott szállani.

Itt Braun Márkus, az amerikai magyar szövetség megbízásából és Roosevelt nevében hatalmas babérkoszorút tett a szobor talapzatára. A szalagot azonban levette és az amerikai magyar szövetség meghagyása folytán átnyújtotta Rooseveltnek emlékül. Az exelnök meghatottan szólott Braun Márkushoz:

— Kedves barátom! Nagyon köszönöm ezt a kedves meglepetést. Kérem kábelezze meg Amerikába barátainknak, az amerikai magyar szövetség tagjainak, hogy hálás vagyok ezért a kedves megemlékezésért.

A Képzőművészeti Csarnokban.

A zápor nem akart megszűnni és mintha égi vedrekből ömlött volna a víz. A társaság a képzőművészeti kiállításra hajtatott, ahol Széll Kálmán kalauzolta. Roosevelt rendkívüli figyelemmel nézegette a képeket és így szólt Széll Kálmánhoz:

— Nagyon örülök, kegyelmes ur, hogy elhozott ide. Ez az, ami engem, mint embert nagyon érdekel, mert a művészetet nagyon szeretem.

Öt óra mult, mikor a látogatók elhagyták a tárlatot és a budapesti amerikai konzulátushoz siettek.

Az amerikai konzulátuson.

Délután félhatkor Roosevelt látogatást tett a budapesti amerikai főkonzul Lendvai-utca 12. szám alatti lakásán, ahol egyszersmind a Budapestben élő amerikai kolónia tisztelgését fogadta. Roosevelt ott a következő érdekes kijelentést tette:

— Magunk közt vagyunk amerikaiak, és én mondhatom önöknek, hogy még sehol olyan szíves, lelkes és őszintén szívből fakadó fogadtatásban nem részesültem, mint Magyarországon.

Roosevelt egy órahosszat időzött a főkonzulnál és félhatkor távozott el. Nash főkonzul és neje, valamint Mallett alkonzul egészen a kapu előtt várakozó automobiljáig kísérték le Rooseveltet. Az automobil a Bajza-utcában megállott gróf Széchenyi László épülő palotája előtt, hol gróf Széchenyi László is felszállt Roosevelthez az automobilba.

Roosevelt és a magyar újságírók.

A Wash. amerikai konzulnál tartott ötórás tea utánra volt evezve Roosevelt megékezése a Hungária-szállodába. A várakozók sereg hamarosan ellepte a Hungária környékét, a feljárt és az előcsarnokot. Kálmár detektív buzgólkodott azon, hogy helyet csináljon az érkezőknek.

Egynegyed hétre járt az idő, amikor Hengelmüller nagykövetség és családja automobilon megérkezett. Az exelnök azonban váratott magára. Végre háromnegyed hét felé megérkezett az ő automobilja is. Roosevelt és titkársa O'Laughlin szállottak ki. Roosevelt elegans fekete zsakettet, csíkos nadrágot viselt, kezében czillinderét tartotta, melylyel integetve, megköszönte az gejbegyűlteket ovációját.

Roosevelt első emeleti lakosztályába ment. Nemában az újságírók és egész sereg idegen, holott az exelnök másodtitkára, Abbot ur kijelentette hogy csakis az újságírókat fogadja, még pedig azokat, akik az ő utazásával és jelenlétével foglalkoznak.

Miután úgy látszott, hogy néhány álhírlapíró is be akar osonni a fogadtatásra, a hírlapírók elhatározták, hogy csak azokkal mennek be, akiket személyesen ismernek és akik névjegyeiket leadják. Hamarosan összegyűjtötték a névjegyeket s a hírlapírók idegen és kellemetlen elemek terhétől megkönnyebbülten egy csoportba verődtek.

Közben megjelent nyolcz amerikai ifju állampolgár, kik a tengerentúlról jöttek Budapestre, hogy mint Hubay tanár tanítványai nyerjenek ki képzést a hegedű mesterjátékban. Kihallgatást kértek Roosevelttől, nem akartak egyebet, mint kezteszoritani nagy honfitársukkal. De az exelnök kijelentette, hogy legnagyobb sajnálatára nem fogadhatja őket, mert nincs rá ideje. Az amerikai konzulátusra kellett volna jönniök; egyébként üdvözlését küldte nekik.

Miután még néhány alkalmatlan kéregetőt és audienciára várót eltávolítottak, négy amerikai származású végzett papnövendéket bocsátottak hozzá. A kispapok azért élnek Budapesten, hogy magyarul jól megtanuljanak s így aztán amerikai magyar egyházközösség lelkészeivé nevezik ki őket. Roosevelt a lelkükre beszélt, hogy tanuljanak meg jól magyarul, hogy az Amerikába szakadt magya-

rokkal azok anyanyelvén érintkezhessenek.

Most vonult be aztán az amerikai újságíróvezérkar s néhány percz mulva Abbot titkár bevezette a magyar sajtó jelen volt képviselőit.

Az újságírók a szalonba érkezve, félkörben állottak fel és Szebenyei Ernő hírlapíró kollegánk bensőségteljes üdvözlést mondott angol nyelven.

Az ováció lecsillapulásával Roosevelt szavakat intézte a félkörben álló újságírókhoz:

Uraim, nagyon köszönöm a magyar újságírók szíves megjelenését. Arra kérem Önöket, hogy tolmácsolják lapjukban az egész nagy magyar népnek: a fejedelemtől a parasztig őszinte, a szívem mélyéből jövő hálás köszönetemet, azért a kedves fogadtatásért, melyben engem itt részesítettek. Irják meg, hogy nagyon jól éreztem magam Magyarországon. Egész utazásom egyik legkedvesebb emlékeként viszem haza a magyar nép fogadtatását. Kérem tartsanak meg jól emlékezetükben.

Roosevelt beszédét lelkes Hurrá-kiáltások követték. Ezután a nagy vendég kívánságára Szebenyei Ernő kollégánk sorra bemutatta Rooseveltnek a lapok képviselőit.

A neveket — pedig voltak vagy huszan az újságírók — csodálatos memoriával jegyezte meg. A fogadás alkalmával lapunkat, az Egyetértést, Falk Richárd képviselte. Az exelnök barátságosan szoritott kezét az Egyetértés képviselőjével és így szólt:

— Mister Falk! I am verry verry glad for your commung! (Igen örülök, hogy eljött.) Miután az újságírókkal való cercle véget ért, a sajtó képviselői mély hajlongás között távoztak.

Az elnök ezután visszavonult kíséretével termeibe s átöltöztek a Park-Klub estélyére. Kivonultak az amerikai újságírók is, hogy míg az exelnök vansorázik, jól megérdemelt pihenést nyerjenek a fárasztó sajtómunka után.

A Parkklubban.

Hengervári Hengelmüller László báró washingtoni osztrák-magyar nagykövet és felesége ma este nyolcz órákor estélyt adtak a Parkklubban. Hivatalosak voltak az estélyre József főherceg, Roosevelt Tivadar, Roosevelt Kermit, gróf Klauen-Héderváry Károly és felesége, gróf Tisza István és felesége, gróf Apponyi Albert és felesége, gróf Zichy János és felesége, gróf Serényi Béla és felesége, Wekerle Sándor és felesége, Kossuth Ferencz, gróf Teleki Samu, özvegy Esterházy Mihályné grófné, Frankenstein báróné, báró Rosner Ervin és felesége, gróf Károlyi Imre és felesége, Nash amerikai főkonzul és felesége, Széll Kálmán, gróf Náray Lajos, gróf Apponyi Sándor, Berzeviczy Albert és felesége, gróf Andrassy Sándor, Hőhnel sorhajókapitány, gróf Szápáry Pál, gróf Hadik Endre és felesége, gróf Dessesffy Aurél, gróf Károlyi Mihály, gróf Andrássy Géza, örgróf Pallavicini Ede és felesége, báró Dániel Ernő és felesége, Jekelfalussy Zoltán és felesége, gróf Karátszonyi Jenő, Windischgraetz Lajos herceg és felesége, gróf Nákó Sándor, Roskoványi kamarás, Long tengerészeti attasé és Bárczy István dr. miniszterelnöki titkár.

A hölgyek estélyi öltözékben, a férfiak pedig teljes rendjeldisben jelentek meg.

Az asztalon mindenütt ott állt egy-egy palaczk borszéki viz, amelyet a forrás igazgatósága, illetőleg az Árvízforgalmi Részvénytársaság külön erre az alkalomra töltetett; a palaczkok vignettája magyar és amerikai színekből van összekombinálva és felírása jelzi, hogy Hengelmüller bárónak Roosevelt tiszteletére rendezett estélyére töltetett. Roosevelt láthatólag megörült ennek a figyelemnek és Szápáry Pál grófnak, a klub igazgatójának ezt több ízben meg is köszönte, magát a vizet is nagyon dicsérve, amelyről elismerte, hogy valóban az ásványvizek királya.

Estély a miniszterelnöknél.

Gróf Kluen-Héderváry Károly miniszterelnök és felesége holnap este félkilencz órákor Roosevelt tiszteletére ebédet adnak, amelyre hivatalosak Roosevelt Tivadar, Roosevelt Kermit, báró Hengelmüller nagykövet és felesége, gróf Tisza István és felesége, gróf Apponyi Albert és felesége, gróf Serényi

Béla és felesége, Odescalchi Géza herceg és felesége, gróf Teleki Tibor és felesége, Nash amerikai főkonzul és felesége, gróf Hadik-Barbóczy Endre és felesége, Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter és felesége, gróf Andrássy Géza, gróf Teleki Samu, Höhnel sorhajókapitány, gróf Batthyány Elemér, gróf Esterházy Mihályné, gróf Haller Györgyné, gróf Apponyi Sándor és dr. Bárczy István miniszterelnöki titkár.

Este tíz órakor gróf Khuen-Héderváry Károly és felesége estélyt adnak, amelyre a budapesti előkelő társaság kétszáz tagja hivatalos.

Bábolnán.

Holnap, kedden Roosevelttel Tivadar gróf Serényi Béla földmivelésügyi miniszter meghívására külön vonattal Bábolnára utazik, hogy megtekintse világhírű állami méntelepünket. A külön vonattal Roosevelttel utazik a házigazda, gróf Serényi Béla is, továbbá Kazy József földmivelésügyi miniszteri államtitkár, Németh József osztálytanácsos, Koós Jenő min. titkár, Roosevelt egész kísérete és számosan a diplomáciai karból. A különvonat dél előtt 10 órakor indul a keleti pályaudvarról és délből érkezik meg Ács állomásra. Itt átszállnak a vendégek kocsikra és azokon teszik meg Bábolnáig az utat, ahova félegy órakor érkeznek meg a vendégek. Megérkezés után a bábolnai Kaszinóban háromnegyed egy órakor ebéd lesz, azután következik a méntelep megtekintése. Roosevelttel és kísérete különvonattal utazik vissza Budapestre, ahova este 7 óra 20 perczkor érkeznek meg a keleti pályaudvaron.

A kiránduláson csak a földmivelésügyi miniszter által meghívott vendégek és csak a részvételi jegy felmutatása mellett vehetnek részt.

Roosevelt és a szentszék.

Rómából táviratozzák nekünk: A szentszék államtitkári hivatala hivatalos nyilatkozatot tesz közzé, amelyben Janecus páternek, a kongregációk titkárának eljárását helyteleníti s kijelenti, hogy amennyiben Janecus köszönetét fejezi ki Roosevelttel irányában, a miért az Amerikai Egyesült Államok római katolikus népét különös gondozásában részesítette, önhatalmulag járt el s erre a szentszéktől meghatalmazása nem volt. Az államtitkári hivatal nyilatkozata megemlékezik Granito di Belmonte bécsi nunczius magatartásáról is s azt mondja, hogy a nunczius előzetesen nem tett róla hivatalos jelentést és a szentszék természetesen nem is helyeselheti azt. A bécsi amerikai nagykövet tanácsára történt a látogatás. O'Kerens nagykövet ugyanis római katolikus és személyes jó barátja Granito di Belmonte nuncziusnak. Az államtitkári hivatal szívesen hajlandó elismerni a bécsi nunczius jóhiszeműségét, de kénytelen kijelenteni, hogy Granito di Belmonte jobban tette volna, ha úgy intézte volna a dolgot, hogy Roosevelt — ha éppen szükségét látta — a nuncziaturán adjon magyarázatot a kínos római incidensről.

Bécsből jelentik, hogy a *Vaterland* a következő levelet kapta: Igen t. főszerkesztő ur! A mai lapokat bizonyos irányban szemlélve, csodálkozva látom azokat a magyarázatokat, amelyeket O. Kerens amerikai nagykövetnél tett látogatásomhoz fűztek. A tényeket pontatlanul adják elő, a magyarázatok hamisak. A látogatás, amelyről szó van, csak udvariassági tények közé sorozható, amelyeket O. Kerens és én váltottunk és ez nekem alkalmat adott, hogy személyes tiszteletemet fejezzem ki Roosevelttel ur iránt. Köszönetet mondok önnek előre is e sorok szíves közléseért és kérem, fogadja kiváló tiszteletem kifejezését. *Granito di Belmonte* apostoli nunczius.